

Vörös István

A KÍSÉRTETHAJÓ

Még sohasem hagytam el Líbiát. Nem érdekelt az idegen föld, nem érdekelt semmi más. Most sem érdekel. De mégis egy hajón ülök. Ha ülök, és nem kell állnom, mert épp leülni se lehet. Milyen nagyszerű dolog egy ilyen hajó. Milyen furcsa lény viszont a tenger. Még sose láttam korábban a tengert. Nagyon messze laktunk tőle.

A hajó egy elhagyott tengeröbölben várakozott. Ki gondolta volna, hogy a tenger ilyen szép. A legjobban azt szeretném, ha már soha nem kéne elhagynom. Az az igazság, hogy nagyon jól érzem magam ezen a hajón. Hiába van tömeg. Mert az van. De az, hogy már napok óta nem kell semmit dolgoznom, mindenért kárpótol. 30 évemnek a felét feleségként töltöttem el, és hiába került mellém az első öt év után egy másik nő, ettől nem lett kevesebb a munkám, könnyebb az életem. A férjemet és azt a nőt megölték. Öt gyerekkel indultam útnak, az ő és az én gyerekeimmel. Egy meghalt a tengerig tartó hosszú menekülés során. Egyet elcseréltem a hajójejyre, ő most már nem tudom, kinél is lesz rabszolga, de biztos életben marad. Talán jobb dolga lesz, mint nekünk. Azt mondják, Európa szörnyű, istentelen hely. Nem is értem, mért oda tartok. A harmadik gyereket elvesztettem a behajózásnál. Beleestem a tengerbe, és mire kihúztak, már sehoh se láttam a fedélzeten. Kettő még itt kóborol valahol a lábak között, kicsik is, nem is én szültem őket. Majd csak megleszünk valahogy.

Tizenöt év keserves munka után, amikor nem volt egy pillanat örömöm se, hihetetlen jól esik a semmittevés.

Azt mondták, pár óra alatt átérünk. Kivilágosodott, és nem volt sehoh semmi más körülöttünk, csak az ezüstszürke víz. Aztán a nap átlibbent a fejünk fölött, lenyugodott, már egy napja voltunk a vízen. Akadtak, akik arra panaszkodtak, hogy éhesek, mások, hogy szomjasak. Azok nyilván nem a sivatag mellől származhattak. Mi hetekig kibírjuk víz nélkül, mint a teve. Aki nem tud képzelt forrásból is egy nagyot inni, az életképtelen.

Meg vagyok lepődve a világon. Véget ért egy korszak, és én most nem a földhöz, hanem a vízhez ragaszkodom. Mikor másodjára ért minket a hajnal a hajón, sokan zúgolódni kezdtek. Én inkább örültem. Nem akarok innen soha kiszállni. Félek. Félek attól, amit magam mögött

hagytam, és félek attól, ami előttem áll. Itt meg olyan sokan vagyunk. És a tenger annyira más, mint a sivatag. Megnyugtatóan sima. Na jó, néha hullámzik, de nem hegyek, nem sziklák, nem homok, nem tevet utak. Nem, nem, nem.

Már senki se tudja, valójában hová tartunk.

Amikor mi a hajóra léptünk – én mondjuk csurom vizesen –, még alig voltak a fedélzeten. De egy napon át csak jöttek és jöttek. Páran reklamáztak, hogy induljunk, már így is túl sokan vagyunk. De én akkor meg elindulni nem szerettem volna. Biztonságot keltő volt, hogy ez az ingadozó, nyekergő deszka- és fémalkotmány ki van kötve a part közelében. Kikönyökölttem a korláton, és bámultam a vízre. Órákon át. Néha a gyerekek odaszaladtak hozzám, hogy adjak nekik enni, meg adjak nekik inni. Adtam, de én magam nem ettem és nem is ittam semmit. Csak néztem, néztem le a vízbe, mely átlátszó volt, és a fenéken kavicsok, kövek tömege hevert, kisebb-nagyobb halak cikáztak, egy pisztolyt is láttam, meg egy levágott kézfejet, melyről az apró halak csipegették a húst. Minden tetszett. Minden olyan nagyon tetszett. Maradjunk itt! – sügtam oda az egyik gyereknek, amikor az utolsó lépényt falta épp. Nem értette, mit akarok. Akkor szedték fel a horgonyt, és a hajó, mint valami kísértetkastély a lassan ereszkedő sötétben, kihajózott.

Pánikszerű csend uralkodott el a fedélzeten. Pedig sokan voltunk, átkozottul sokan. Nyikorgott alattunk minden. A hajó eresztékei nyögtek, csavarok pattantak meg, fémlemezek hasadoztak, deszkák recsegték. Recsegett még maga a csillagos ég is. Mikor már alaposan benne jártunk a tengerben, egyszer a távolban felbukkant valami őrnaszád. Akkora volt, mint egy dzsinn, félelmetes, világító szemével mindenfelé pásztázott. Mi kikapcsoltuk a motort és csak sodródtunk. Egy kis sötét csomó a még nagyobb sötétben. Nem kaptak el.

A hajnal milyen is volt? Előbb a feketeség hígult, mint amikor a kávéba egy szem tej csöppen. Nem több. Aztán valami lila. Cukrozott ibolya. Az ég már datolyabarna. A hűvös egészen komolyra fordult, szél kezdett fújni, felhők jöttek, de a nap ennek ellenére felbukkant a látóhatáron, kikecmergett a víz alól pontosan a hajóorr irányában. Valaki meg is kérdezte: Miért keletnek megyünk?

Az egyik matróz rákiabált: Ne pofázz! De aztán láttuk, hogy a nehézkes alkotmány irányt vált és a naphoz képest balra fordul.

Addigra a vörös napkorong narancssárga lett, a hajónk meg is bilent kicsit a kavarodástól, valami csobbant egyet, sikoltoztak, hogy

egy ember a vízbe esett, de ugyanaz az állati arcú matróz csak röhögött: Vagytok ti még így is elegen!

Sokféle gazembert láttam már életemben. Tevetolvajokat, haramiákat a homokviharban, gépfegyveres lázadókat, akik többször is megérőszakoltak, aztán meg is vertek, amiért erkölcstelenül viselkedtem. De ez az arc mindenem túltett. Mintha az ajkát levágták volna, képtelen volt úgy összecsukni a száját, hogy a fogai ki ne látsszanak. Persze minden férfi ronda, legalábbis én még alig láttam húsz évnél idősebbet, aki ne lett volna az, ám ez mindenkit lekörözött. Az orra nagy, tömpe, szétterült az arcán és tele volt szúrós fekete pöttyökkel. A szeme savószínű. Á, fölösleges leírni. Nem ezzel volt hiba. Az egész alak olyan volt, mint egy foszló hulla. Odamentem hozzá, és megkérdeztem, mióta van a tengeren, mire ő csak nevetett, és azt kérdezte, miből gondolom, hogy ez a tenger.

Feltámadt a hullámozás, egyre többen lettek tengeribetegek, így a korlátok gyakran szinte egy pontja se volt szabad, mert annyian hánytak. Persze könnyű volt átlátni fölöttük, mert mélyen a tenger felé hajoltak. Mások az éhségtől már csak feküdni tudtak, vagy olyan szomszások voltak, hogy látni lehetett a lélegzetüket, ahogy por dől az orrukából és a szájukból.

Mi tart ilyen sokáig, kérdezte, akinek még volt ereje beszélni.

Ez már Európa, mondta egy okos arcú, szemüveges férfi. És mi úgy jártunk, mint Odüsszeusz. Ő tíz évig bolyongott a tengeren.

Nem tudtam, ki az az alak, akit emleget, de irigyeltem. Tíz év a tengeren? Hiszen itt minden perc maga a boldogság. Nem értettem, miért egyre több a jajszó körülöttem, miért a nyögések, miért a sírás. Mert sírtak is. Meghalt egy kisfiú. A holttestét bedobták a tengerbe. Hogy irigyeltem!

Eltévedtünk, mondták ki egyre többen.

Ez egy kísértethajó, mondta egyvalaki.

A hullaarcú odaállt elénk, és ezt fröcsögte magából: Igen, meglehet, hogy az. De nem mi miattunk. Egy kísértet van a hajón. Ha megtaláljuk és a tengerbe dobjuk, szabad lesz az út.

Elhültem. Kísértet? Ki lehet az? Melyikünk? Mindenki testből levőnek tűnt, még a foszlóhullaszerű matróz is.

Az emberek gyanakodva kezdték vizsgálgatni egymást. Egy öreg nő, aki eddig burnuszt viselt, de mikor azt hallotta, hogy már Európában járunk, rögtön levetette, odahajolt az én arcom elé, és szúrós szemmel vizsgálgatott: Honnan is vagy te olyan ismerős nekem?, kérdezte.

Én is ismerősnek találtam őt, de hát a falunkban minden második nő így nézett ki, és a sötétben néha már én is kezdtem így kinézni. Nem tudom, feleltem.

De én tudom, vigyorodott el, majd fölegyenesedett, és minden előzetes figyelmeztetés nélkül kiabálni kezdett: Ő az! Itt a kísértet!

A hulla odajött és fölvihogott: Ugyan, nem kísértet ez! Tisztátalan kezével a lábam közé nyúlt, bebizonyítandó, hogy anyagból vagyok, hogy élek, én össze is rándultam a fájdalomtól, mert olyan erővel szorított. A homlokomat kiverte a víz.

Pedig az, erősködött tovább a banya. Emlékeztek? Ő az, aki a vízbe esett a behajózásnál.

De hiszen az vízbe fulladt!

Hiszen én tényleg nem tudok úszni, szaladt át rajtam a gondolat. Hogy élhettem túl a balesetet?

Mire kihúztuk, már nem élt. A két gyereke ott zokogott mellette, nem akarták hagyni, hogy a vízbe dobjuk annak rendje és módja szerint a hullát.

Még a partnál voltunk, ki lehetett volna menni, és tisztességesen eltemetni.

Arra nem lett volna idő. Jobb volt a tengerbe dobni.

De ahhoz meg beljebb kellett evezni egy csónakkal.

Igen, mégse lehet a sekély vízbe hajítani egy emberi testet. A végén még megzavarja a strandolókat.

Errefelé nincsenek is strandolók.

Még jó.

Jó? Ha lennének, talán menekülnünk se kéne.

Ki menekül? Én csak körül akarok ott nézni.

De akkor minek szállsz ilyen lélekvesztőre?

Úgy nézett ki, hogy a társalgás másfelé kanyarodik, és szépen el is fedkeznek rólam. De az öregasszony nem hagyta:

Nézzétek meg ennek az arcát!

A hulla odahajolt hozzám. Most ismertem föl, hogy ő itt a kapitány. Bomló állati és növényi szagokat árasztott. Tehát beteg lehetett, meg részeg is egyszerre. Nem tudom, morogta. Nem dobhatunk a tengerbe egy ártatlan embert, jelentette ki. Ilyen kijelentésre egyáltalán nem számítottam tőle. Senkitől, de a hozzá hasonló külsővel vagy pozícióval bíró emberektől semmiképpen sem. Úgy éltem le eddigi harminc évemet, hogy azt kellett természetesnek vegyem, hogy bárkivel bármit meg lehet csinálni.

Hol vannak a gyerekei?, kérdezte az öregasszony. Lehet, hogy nem tölem, de én azért megválaszoltam: Meghaltak. Elvesztek útközben.

Na ugye, hogy halott. És másra fogja. Ilyenek az ilyenek, csinálnak valamit, és azonnal ordítanak, hogy azt valaki más tette.

Mit csináltam én?

Meghaltál kisanyám, vigyorogott az öreg nő. Meghaltál. És ahogy nekihevült, láttam rajta, hogy nem is olyan öreg. Hogy ez egy fiatal nő, aki öregnek álcázza magát. Talán, hogy ne legyen gusztusa rá útközben semmilyen férfinak. Vagy azért, igen, nyilván azért, mert ő a kísértet. Hát persze!

Kapitány úr, kiabáltam, kapitány úr! Hiszen ez a nő a kísértet, nem én!

Nem megmondtam, röhögött föl a banya. Kísértet, hiszen rám mondja azt, hogy kísértet vagyok! Így van ez már.

A kapitány meglepően értelmesnek mutatkozott: Te meg rá mondod azt. Na, most akkor melyikötök lehet az igazi?

Olyan ravaszán, sőt mohó kegyetlenséggel nézett ez az élőhalott, hogy megijedtem, mi van, ha ő az? És már elébe is vágott a gondolatomnak: Nem tudjuk eldönteni, melyik a kísértet, tehát a legegyszerűbb, ha mind a kettőt vízbe dobjuk.

Erre az egyik utas is nekibátorodott. Érezte, hogy az ő életéről is szó van, az ő bőrére is megy a játék: Nem úgy van ez! Bedobjuk őket? Ki bánja. Ha legalább az egyik tényleg kísértet, akkor minden rendben. De ha egyik se az? Ha valaki más a kísértet, mi pedig megnyugsunk, hogy megmenekültünk, tovább romlik a helyzet, és akkor már késő lesz. Egy rossz válasz, egy hazugság a legnagyobb bajba taszíthat.

Nekem van egy ötletem, mondta az öregasszony.

Egyszerűen mindenkit meg kell vágni egy késsel, vágott a szavába egy haramiaképű férfi, és aki nem vérzik, az lesz az. Nem, dehogy!

Akinek meg véletlenül elvágjuk közben a torkát, annak nincs szerencséje, kajánkodott tovább a haramia. A kapitány ráförmedt: Maga mindent elhisz, amit az ilyen hajókról mesélnék? Hogy embercsempészek vagyunk, hogy bűnözők vagyunk. Még csak az kéne! Nekünk minden utas fontos.

Sokkal egyszerűbb a megoldás, hívja ide a gyerekeit, mondta a banya.

Az azért tényleg furcsa, hogy letagadja őket, vakarta meg a fejét elbizonytalanodva a kapitány. Hozzám fordult: Hát nem a szemem láttára siratták meg a gyerekei, amikor meghalt?

Húha, de buta ember!

Nem sirathattak meg, mert nem haltam meg, mint láthatja, kapitány úr. Ez egy. A gyerekeim elvesztek, az ő féltestvéreik vannak még velem. Ez kettő. Őket idehívhatnám...

De nem mered! Így a nő.

De itt ülnek.

A kapitány leguggolt az éhségtől és szomjúságtól kicsit kába két kisleányhoz: Hol az anyukátok?

Meghalt.

A kapitány föl pattant, és már intett volna két hozzá hasonló társának, hogy késelem nélkül dobjanak a vízbe, amikor épp a banya állította meg: Várjunk!

Hiszen mondta, hogy ezek nem a gyerekei. Kisfiam, válaszolj, kivel jöttél a hajóra?

Rám mutatott.

Köszönöm! És mi történt veled, mikor beszálltatok?

Beesett a vízbe.

És aztán?

Mire kihúzták, megfulladt.

És aztán?

Nem akartam hagyni, hogy a vízbe dobják. Olyan egyedül voltunk. Úgy féltünk.

És nem dobták be? Mi történt?

Nem tudom. Elvitték, sírtam, elaludtam. Mire fölébredtem, újra itt volt mellettem. Épp egy takarót terített rám, hogy ne fázzak. Köszönöm, hogy visszahozták nekem, kapitány úr!

Akkor bizonyított a tény, mondta a banya. Ő a kísértet.

Még nem, jelentette ki a kapitány. Két fogdmegéhez szól: Mit csináltak azzal a hullával? Föltámadt talán? Visszahozták? Szólhattatok volna.

Dehogy. Beeveztünk elég messzire, aztán egy kővel a lábán bedobtuk a vízbe. Úgy elmerült, mint akinek mindig is az volt a vágya, hogy a tengerben nyugodjon. Más hullák egy darabig még a felszínen próbálnak maradni, kisodródni a part felé, de ez nem. Féltünk is tőle, ahogy elmerült.

És micsoda örvényt hagyott, vágott közbe a másik. Majdnem fölborult tőle a csónak.

Most már nem vitás, jelentette ki a kapitány. Ő a kísértet.

Meglepődtem, mert nem engedte rám azonnal a két szörnyetegét. Inkább tisztelettel nézett rám. Mintha kicsit félt is volna tőlem.

Hölgyem, mégis, hogy gondolta, hogy csak úgy visszajön kísérteni a hajóra?

Ez az egész egy légből kapott koholmány volt, a meglepett felháborodástól nem tudtam megszólalni. Végül annyit sikerült kinyögnöm: Rengeteg bajom van. Kérem, hagyjanak békén. Maguk szerint ilyen egy kísértet?

De akkor a két szolga parancs nélkül odaugrott hozzám, fölkaptak, és a levegőbe, magasan a fejük fölé emeltek.

Milyen könnyű!, jegyezte meg az egyik.

Nem igazán estem kétségbe, amikor a vízbe csobbantam. Nem akartam a felszínen úszni, nehogy utánam lőjenek, és akkor aztán tényleg nem tudok megmenekülni. Gyorsan a mélybe merültem. Különös, gondoltam, hogy ilyen jól tudok úszni. De hát nem olyan nehéz, sokkal könnyebb, mint repülni.

A tenger nem volt túlságosan mély errefelé. A fenék tíz méterre se volt alattunk, én a feléig merültem, és ott igyekeztem minél messzebb eljutni, amíg kitar a levegőm. Nem értem rá még azon se gondolkodni, hogy mi lesz most a gyerekekkel. Egyedül kell folytassák az útjukat. És aztán odaát? Árvaházba kerülnek, mondjuk Németországban vagy Magyarországon, és a végén majd németet vagy magyart nevelnek belőlük. Megrabolnak minket. Elvész a hitük, a nyelvük, de legalább élni fognak.

Erről eszembe jutott, hogy nem erről van szó. Először is életben kéne maradnom. Gyorsan a felszínre emelkedtem, és úgy szívtam be a levegőt, mintha nem lenne már teljesen mindegy, hogy élek-e még egy kicsikét vagy sem. Mindegy volt, ezt világos fejjel átláttam. A hajó még fel-feltűnt a hullámok mögött, de már biztonságos távolban voltam, nem bánthattak.

Vigyázzon a gyerekeimre!, kiabáltam a hajó felé, nem tudom, kinek szánva a szavaimat. A kapitánynak? Annak az értelmes arcú utasnak? Vagy talán a boszorkánynak? Az életben semmi kötelességemet nem tudtam valóra váltani. Se a férjemmel, se a gyerekeimmal, se a feleségtársammal, se a falummal szemben. De talán nem az én hibámból. Nem én akartam, ami történt. Nem az én választásom volt semmi.

Megnyugodtam. A tenger vett körül, új barátom, melyet még az imént annyira nem szerettem volna elhagyni. Lebuktam a víz alá, élveztem a látnivalókat. Csipkés sziklák, halak, kisebbek, fekete-fehérek, az egyikén egy sárga folt, odébb ezüstös halraj. Aztán tárgyak. Egy ágyú. Telefon, összetört tányérok. Bőrönd, amiből muréna kandikál ki. Kicsit odébb egy egész hajó.

Gyorsan föl, levegőért.

Körülbelül akkora, mint amiből kidobtak. Nem, talán valamivel nagyobb. Ütött-kopott, a fedélzeten itt sincs semmi, egy napernyő, egy zárt váróhelyiség se. A hajó oldala be van szakadva, a parti őrség lőhetette ki.

De akkor ezek szerint még mindig Líbia közelében vagyunk? Szegények, ott a hajón. Azt hiszik, már nem járnak messze. Pedig nagyon is. Lehetetlen oda átjutni. De mit is akarnánk ott? Miért segítenék én nekik?

Gyorsan föl, levegőért.

Körülvesz a kék víz. A halak társukként néznek rám. Boldog vagyok. Delfinek jönnek. Jó lenne velük úszni, de túl gyorsak.

Még egy búcsúpillantás a hajóroncsra. A neve? Pont látom a feliratot. És pont ezt láttam akkor is, amikor a vízbe estem.

Tehát az egész hajó elsüllyedt, csak én maradtam életben.

Úristen, de akkor meghalt a két kisfiú is, akik rám voltak bízva, és persze meghalt az összes többi utas is.

Több napot töltöttem egy kísértethajón? Most már nem csodálom a kapitány küllemét. És azt se, hogy szabadulni akartak tőlem.

Hálás lehetek, hogy legalább én túléltem, gondoltam, és fölemelkedtem a víz színére, hogy kitért karral egy kicsit sodortassam magam.

Alföld, 2016/2.